

МАСОНСТВО И СУФИЗЪМ

Ясен Пейчевски

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: В настоящата статия за първи път се прави опит да бъдат изследвани взаимовръзките на идейно-философските ордени на белите братя от Изтока и масоните. Представени са символите, основните идейни постулати и характеристики на тези макар на пръв поглед тотално различни във времена, епохи и дадености доктрини. Чрез сравняване на външните белези се цели намирането на обща база и платформа, довеждащи до дълбочинни причинно-следствени връзки от гледна точка на идеологическите окултно-езотерични възгледи, обединяващи масонските ложи и орденните братства на суфите.

Ключови думи: братства, масонство, ордени, световни организации, суфизъм.

Въведение

Настоящото изследване има за цел чрез сравнителен анализ на общите белези, характеризиращи масонството и суфизма, да се проследят невидимите нишки, свързващи ги с древната вечна философия, носеща в себе си културно-историческия заряд, така необходим за израстването на човечеството през епохите. Като начало ще бъде разгледана по-популярната и съвременна организация на масонските ложи, както и историческото развитие на дадената доктрина, след което по-обстойно ще се задълбочим в ордените на суфите, тъй като във всички епохи от своето съществуване те са оставали недоразбрани от своите съвременници.

Методология на изследването

За постигане на целите на настоящото изследване са използвани сравнително-аналитичен подход, исторически и функционален анализ.

Резултати

Официално датата на създаване на първата масонска ложа е 24.06.1717 г. Тази дата се свързва с християнския празник Св. Йоан Предтеча, или Св. Йоан Кръстител. Този много почитан в християнството светец е и ключова фигура в братствата на масоните, и това е много общо казано. Той е патрон в организираното масонство и наред със строителя на храма Хирам Абив присъства във всеки

ритуал на регулярните и нерегулярните ложи. Много интересен е и друг факт, определящ значението на Св. Йоан Предтеча като надрелигиозен и надинституционален персонаж. Смята се, че след трагичната му кончина неговата глава се намира в Омаядската джамия в град Дамаск, във вътрешен параклис, който е заключен. Главата е обект на почитание както за християни, така и за мюсюлмани. Нещо повече, според наблюдения процентът на мюсюлманите, извършващи индивидуален ритуал, е значително по-голям от този на християните. Най-често представителите на исляма отправят молитви за здраве към светеца, допирайки с длани и чела вратата на параклиса и катинара, с който е заключен. Самите мюсюлмани не приемат Св. Йоан като християнски символ и смятат, че той е надрелигиозен, тъй като е предводител на Исус, а неговото битие е преди създаването на християнската доктрина. Смята се, че масонството има много по-стари корени и води началото си от Древен Египет, познато като Мисраим масонство. Европейското име на страната е Египет, но арабското наименование е Миср. Оттам европейското коректно наименование би следвало да е Египетско масонство. Също така, като отклонение е редно да се отбележи, че точното название е Мисраим, а не Мизраим или Мицраим. Други смятат, че основоположници на съвременното масонство, наричано още свободно зидарство, са средновековните строители и архитекти на готическите и ренесансовите катедрални паметници, оттам произлизат и трите символични и основни степени в масонството: чирак, калфа и майстор. Масонската легенда е свързана с великия архитект и посветен Хирам Абиф, построил уникалния окултно-езотеричен храм на цар Соломон и убит заради отказа си да сподели тайната за строежа и неговите пропорции, обвини в мистерия. Тези легенди са широко известни, но дълбочината на познанието на масонството не е за всеки. Както се изразява самият Алберт Пайк:

„Не си въобразявай, че ще станеш истински масон, ако изучиш така наречения „занаят“ или дори ако опознаеш нашите традиции. Масонството има своя история, своя литература, своя философия. Неговите алегии и традиции ще те научат на много неща, но много повече неща има другаде. Потоците на знанието, които днес текат пълноводни и широки, трябва да бъдат проследени до своите извори, които бликат от далечното минало, и там ще намериш началото и смисъла на масонството“¹.

За основните постулати на масонството може да се цитира професор Стоян Денчев, който казва:

„Всички велики неща са прости и могат да се изразят с една отделна дума или с произволно комбиниране от следните думи – Братство, Равенство, Свобода, Любов, Истина и Труд. Три от тези

прости слова са избрани за девиз на първата българска масонска ложа и на първата Велика символна ложа на България, а именно – „Свобода – Равенство – Братство“ [1].

Думата „суфизъм“ за едни е напълно непозната, за други събужда само бегло познание, а за трети е неизменен начин на живот. Какво всъщност е суфизмът? Дали е отделна религия, или една от многобройните секти, прикачени към исляма? А може ли да се каже, че е наследник на древната философия на мъдростта? Някои го припознават като изкуство, други – като наука. Все въпроси, останали без конкретни отговори и до наши дни. Някои подхождат повърхностно и за тях той си остава загадка или мистика. Подхождащите със стремеж за дълбоко разбиране успяват да достигнат до познанието за тази безбрежност и необятност. Може би истината е, че човек, макар и докоснал се до суфизма, ще открие познание, но никога няма да има всички отговори. Търсенето и усъвършенстването ще продължат до края на земния му живот. Както се казва в първата поетична творба на Стария Завет, „Книга на Йов“: „До тук ще дохождаш, но не по-нататък“².

Твърдящите или отхвърлящите религиозната принадлежност на суфизма, представители от религиозните, философските и теологическите среди, в споровете си през вековете така и не достигат до ясна и точна конкретика по въпроса. Може би всички са до голяма степен прави, тъй като етимологията на думата „религия“ идва от латинското „религаре“ и означава буквално поглед към (навътре в) себе си. Суфизмът ни учи, че за да опознаем отчасти Творението, а и самата Вселена, първо трябва да опознаем един характерен микрокосмос – себе си. Това моментално го поставя по силата на латинското „религаре“ в графата „религия“.

Какво е сродството на суфизма с вечната философия? Препратки към зароастризма, орфизма, митраизма, богомилството, катаризма и още много други доктрини нееднозначно и категорично го причисляват към вечната вселенска мъдрост.

Със сигурност суфизмът не е наука, но негови именити представители се разпознават като основоположници на съвременното познание. Името Авицена се свързва с един от бащите на медицината и фармацията. Ал Бируни прави първата класификация на скъпоценните минерали, изпреварвайки с векове Менделеевата таблица. В дневниците на Пири Рейс е открита собственоръчно направена детайлна карта на нашата планета с точно очертани Северен и Южен полюс, нещо, немислимо за тогавашния 15. век. Това го прави пионер на съвременната картография. Доктрината способства за възхода на много от съвременните науки, като

философия, педагогика, медицина, астрономия, математически науки и химия. Да, със сигурност суфизмът не е наука, но той е почва, върху която са се развили много от нейните аспекти.

Не на последно място остава въпросът за суфизма и изкуството. Неговата ярка следа можем да открием в световното културно наследство и в наши дни. Техники за графика и стилизиране поставят началото на познатия ни модерен абстракционизъм в изобразителното изкуство. Неизменна част от ритуалите и медитативните практики са ритъмът и музиката. За целта се създават и доразвиват музикални инструменти. Звучите, идващи от тръстиковата флейта ней и струните на кануна затрогват и днес не само обикновените слушатели, а и композитори, писатели и поети, използващи напевите и мелодиите за вдъхновение. Огромен е приносът на суфизма и неговите представители към литературата във всяка епоха от началото на създаването му до наше време. Безброй творби, пленяващи сърцата и умовете на хората, открехват завесата за един невидим за очите свят. Необятен брой чудни космически стихове на Руми, Омар Хаям, Саади, Халил Джубран, Юнус Емре и много други изумяват и провокират с проникателност, дълбочина и посветеност. Влиянието на суфизма в западноевропейската класическа литература е красноречив и неоспорим факт. Творби като „Вилхем Тел“, „Робин Худ“, „Дон Кихот“ и редица други присъстват във всяка уважавана библиотека. Познати наши съвременници, сред които Елиф Шафак, Ирина Туиди, Жозеф Маждалани и Ерик-Еманюел Шмит, за пореден път ни показват, че развитието на техниката и високите технологии е важно, но не трябва да забравяме и усъвършенстването на душата, а търсенето на път към Бог е истинният път.

След всичко казано дотук можем да приемем, че суфизмът е обобщаваща доктрина, приела под крилото си философията, науката и изкуствата. От мъдростта ѝ научаваме, че Бог най-лесно се открива вътре в нас. Живее в нас, като нас. Разкриват ни се единството на микро- и макрокосмоса и преливането им един в друг. Последователите ѝ търсят непрекъснатото развитие, приемат го като божествена идея и смятат, че безусловната любов е Божията любов. Бог има много имена, а приемането и неотхвърлянето на другия, различния и непознатия е път на божественото познание и развитие.

Суфизмът подхожда с разбиране към Аз-а и щателно го изучава. Нашият Аз се смята за земна необходимост, наподобяваща силно диво животно, което трябва да се опитоми и впрегне в работа. В известна мъдрост на суфизма се казва, че малките герои побеждават своите врагове, а големите герои – самите себе си.

Какво е да бъдеш суфи? „Да бъдеш суфи, означава да станеш онова, което би могъл да бъдеш, и да престанеш да преследваш това, което се възприема погрешно и е всъщност илюзия. Това означава да бъдеш съзнателен за онова, което е възможно за теб, и да не смяташ, че осъзнаваш онова, към което си небрежен. Суфизмът е наука за успокояване на това, което трябва да бъде успокоено, и обезпокояване/разтревожаване на онова, което може да бъде разтревожено; без да се мисли, че сме в състояние да омиротворим/успокоим там, където това не е възможно, или че трябва да направим онова, от което всъщност не изпитваме нужда“ [2].

Никой не може да определи откъде произлиза наименованието „суфи“. Някои твърдят, че суфизмът, познат още като „тасауф“, буквално означава „обличане на власеница“. Власеницата е груба вълнена дреха, обличана от аскетите в далечното минало. Това едва ли е съвсем точно, тъй като аскетите не са единствените представители на даденото течение. Дори обратното – повечето суфи учители приканвали и насърчавали към така нареченото усамотение в тълпата, което моментално изключва аскетизма. Пример в суфизма за неаскетичната му нагласа е практикуването на зикр, който е групова и много интересна практика. За наименованието „суфи“ се твърди, че произлиза от арабската дума „сафа“, означаваща чистота и белота.

Съществува и още едно мнение за етимологията на думата „суфи“. Смята се, че произлиза от името на богинята на мъдростта София. Твърде вероятно е наименованието „суфи“ да е сбор на всичко гореспоменато.

Не можем да кажем точно откога датира суфизмът. В наши дни той е причислен към исляма, макар че се разминава с него по основните, фундаменталните въпроси. Именно заради това така наречените „правоверни“ често заклеймяват белите братя като еретици. Такова отношение са получавали и техните братя от тази страна на Босфора, до земите на днешна Франция. Богомилите и катарите са били трън в очите както на Източноправославната църква, така и на папата и Ватикана. Това отношение съществува и до ден днешен. За него способстват, от една страна, жаждата за контрол и власт у представителите на религиозните институции, а от друга – неспособността на общностите да вникнат в тези учения. Когато хората не разбират нещо, много по-лесно е то да бъде отречено и заклеймено. Вникването в същността и осъзнаването в дълбочина се оказват непосилни за по-голямата част от човечеството и до днес.

След общия преглед на двете доктрини, тази на относително новото съвременно масонство и тази на далеч по-стария от нея суфизъм, е необходимо да се изследват евентуално съществуващите

връзки между тях. Основните забележими такива са така наречените външни белези и признаци, които са ясно отчетливи за възприятията на обикновените хора и неизискващи полагане на каквито и да е усилия за вникване в идеологическата дълбочина на двете доктрини. На първо място, както при масонските ордени и организации, така и при суфите ритуалните дрехи имат еднакви цветове.

Наситеночерното и млечнобялото са в основата на визуалната символика на ритуалните облекла, характерни за масоните и суфите по света. Редно е да се отбележи, че при ритуалното облекло на суфите и на масоните задължително покриващата дреха е черна, а тази с бял цвят е отдолу. Това е дълбока символика, заложена в ритуалите, и напълно ясна както за братята масони, така и за братята суфи. Тази цвятова комбинация, освен че е чисто визуална, също така представлява алегорично философско-окултното и езотерично представяне на възгледите на двете доктрини. Редно е да се акцентира върху това, че ако за постигането на тези наситени цветове в наши дни има разработени технологии, то в Ранното средновековие, през което се смята, че се заражда суфизмът, това е било трудоемък и доста бавен процес. Въпреки това определени ордени на суфите са държали на безупречността на ритуалните си дрехи, тъй както и масоните в своите церемонии държат на строгите цвятови правила на облеклото, като задължително изискване за започване на работен ритуал. Друга характерна черта е, че наименованието „орден“ е характерно за отделните групи представители както на масоните, така и на суфите. Това наименование се откроява особено в наши дни, когато до голяма степен езиковите различия са притъпени. Наред с това широко известна дума, използвана за групите представители на тези две доктрини, е „братство“. Оттам произлиза и официалното обръщение между членовете на всяка група. „Братко мой“ е обръщение, основополагащо за идейните възгледи на тези хора по отношение на ближния. Това е широко понятие, обхващащо всички хора на планетата, без оглед на тяхната националност, религия, пол, възраст и социален статус.

На последно място, като изтъкване, но не и като значимост е ритуалното обикаляне в практиките, характерни за суфите и масоните. Много често практиките на тази ритуалност се различават значимо не само между масоните и суфите като доктрини, но и между отделните масонски орденни организации и между отделните ордени на суфизма. Основната символика обаче винаги се запазва и има непознат за масите езотерично-окултен характер. Тази кодирана ритуалност не е широко достъпна и притежава енергиен код, най-често неразбираем за непосветените – както в масонското изкуство,

така и в безбрежния океан на познанието на суфизма. Общ характерен персонаж за двете братства е Св. Йоан. Както казахме той е патрон за масоните и често споменавана фигура в суфизма. Велики суфи учители, като Мансур Ал Халадж, Кул Гали, Ал Газали и редица други, го споменават в своите проповеди и творби. Може би неслучайно се твърди, че главата на светеца се намира в храма на Омаядите, така нехарактерен за исляма не само от архитектурна гледна точка, а и като езотерично средище. По горе се отбеляза, че за представителите на двете доктрини не съществуват разлики между хората по каквито и да е било показатели. Масоните казват, че всички произлизаме от великия архитект на Вселената. Ние сме част от него и той е част от нас, доколкото алегорията би могла да бъде обхватна. При суфите схващането е идентично, като разликите идват предимно от наименованията и изразните средства, най-често провокирани от различните времеви периоди с техните особености. Основата обаче е една и съща.

По тази причина членовете на двете организации принадлежат на всякакви житейски, социални и религиозни групи на обществото без оглед на своите различия.

Погледнато под обозримата повърхност на масонството и на суфизма, се откриват още по-дълбоки философски, окултни и езотерични основи, характеризиращи двете доктрини. Тези общи черти, както се спомена по-горе, не са общодостъпни за широките маси и тяхното значение е неясно за обикновения човек, концентриран върху чисто житейските проблеми. От това произлиза и още една обща черта между масонските и суфи братствата. Както масонството, така и суфизмът спадат към категорията „тайни общества“ и не всеки е в състояние да се докосне до същината на двете течения. Информацията за тях е широко достъпна за почти всеки жител на планетата, с малки изключения, особено с оглед на информационния век, в който живеем, но осъзнаването в дълбочина на идейно-философските, езотерични и окултни възгледи остава чуждо за повечето представители на Хомо сапиенс до ден днешен. Необходими са години изучаване и практики за навлизане в тази материя, с осъзнатостта, че процесите никога не спират. Гореспоменатият цитат на Йов, явяващ се предшественик и на двете братства, напълно илюстрира вечните търсения, произтичащи от ограниченията на материята и познатия ни нисковибрационен свят.

Заклучение

В заключение можем да кажем, че тези две напълно разминаващи се във вековете доктрини, макар и изглеждащи напълно различни, при

проследяване на нишките между тях и изследване на основите им, можем да заключим, че произлизат от вечната и неотменна философия на вселенската мъдрост. Именно тя характеризира двете доктрини, вечната философия е общият фундамент, върху който са стъпили идеологията на белите братства от Изтока и възгледите на масоните. Твърде вероятно е на тази обща база в бъдеще да бъдат изградени още подобни доктрини, задоволяващи нуждите на посветени хора от идните поколения, с което да нарасне безкрайната палитра на различните групи търсещи.

Бележки

¹ **Информационен** обществено достъпен масонски сайт „Отвес“. http://otves.org/bg/index.php?option=com_content&task=view&id=92&Itemid=99999999&limit=1&limitstart=1

² **Електронно** издание на библията. Йов 38:11. <https://www.bible.com/bg/bible/23/JOB.38.11.BG1940>

References/Литература

1. **Sachev, E.** Vavedenie kam istoriyata na organiziranoto masonsko dvizhenie v Bulgaria do 1940 godina. ISBN: 978-954-8365-85-7.

[**Сачев, Е.** Въведение към историята на организираното масонско движение в България до 1940 година. ISBN: 978-945-8365-85-7.]

2. **Oynshayn, R.** Savremenien susizum. ISBN: 954-578-094-0.

[**Ойнщайн, Р.** Съвременен суфизъм. ISBN:954-578-094-0.]

За автора

Ясен Пейчевски е зачислен като докторант по докторска програма „Културно-историческо наследство в съвременна информационна среда“ във Факултета по информационни науки при УниБИТ. Темата на дисертационния му труд е „Влияние на организираното масонско движение в България върху развитието на обществото и културата от първата половина на двадесети век“. Научните му интереси са насочени главно в областта на тайните общества и в частност това на масоните.

За контакт с автора: ya_rey@abv.bg

FREEMASONRY AND SUFISM

Yasen Peychevski

University of Library Studies and Information Technologies

Abstract: In the present article for the first time an attempt has been made to study the interrelations of the ideological and philosophical orders of the white brothers from the East and the Freemasons. The symbols, the basic ideological postulates and characteristics of these epochs and assignments are presented. By comparing the external features, the aim is to find a common base and platform leading to deep causal relations from the point of view of the ideological occult-esoteric views uniting the Masonic lodges and the order fraternities of the Sufis.

Keywords: world organizations, Freemasonry, Sufism, orders, fraternities.

About the author

Yasen Peychevski is enrolled as a PhD student in the doctoral program “Cultural and Historical Heritage in the Modern Information Environment” ULSIT. The topic of his dissertation is “The Influence of the Organized Masonic Movement in Bulgaria on the Development of Society and Culture in the First Half of the Twentieth Century”. His research interests are mainly in the field of secret societies and in particular of Freemasons.

To contact the author: ya_pey@abv.bg